

*Hrvatska regulatorna agencija za mrežne
djelatnosti*

**SMJERNICE TIJELIMA LOKALNE
SAMOUPRAVE O NAČELIMA
VELEPRODAJNOG PRISTUPA I
ODREĐIVANJA
VELEPRODAJNIH NAKNADA**

Sadržaj

1	UVOD	3
2	VELEPRODAJNE OBVEZE	4
2.1	Obvezni skup podržanih veleprodajnih usluga.....	4
3	PRAVILA ODREĐIVANJA I NADZORA VELEPRODAJNIH NAKNADA.....	6
4	ZAKLJUČAK.....	10

1 UVOD

Svrha ovih smjernica je uputiti nositelje projekata (dalje: NP) i operatore na pravilan način formiranja veleprodajnih naknada za pristup mrežama izgrađenim na osnovu dokumenta „Okvirni nacionalni program za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganje“ (dalje: ONP) kojeg je Vlada Republike Hrvatske usvojila 13. srpnja 2016.

2 VELEPRODAJNE OBVEZE

Propisivanjem veleprodajnih uvjeta pristupa mreži, uz postupke kontrole veleprodajnih naknada, cilj je osigurati jednake uvjete tržišnog natjecanja za sve operatore na područjima provedbe projekata unutar ONP-a, kao što je i slučaj na svim ostalim područjima u kojima operatori pružaju usluge pod uobičajenim tržišnim uvjetima, uz eventualne mjere prethodne (ex-ante) sektorske regulacije koju provodi HAKOM. Slijedeći odredbe Smjernica za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojsnih mreža (dalje: SDPŠM) u pogledu veleprodajnog pristupa (posebno čl. 78g, 78h i 80a), dan je opis strukturnih pravila ONP-a vezanih uz veleprodajne uvjete pristupa mreži te pravila određivanja i kontrole veleprodajnih naknada, kojih se moraju pridržavati svi projekti unutar Okvirnog programa. Propisani veleprodajni uvjeti pristupa odnose se na svu novoizgrađenu infrastrukturu u sklopu projekta, na postojeću infrastrukturu koja se koristi u projektu te na sve ostale dijelove mreže koji su povezani s novoizgrađenom ili postojećom infrastrukturom u projektu, a koji su funkcionalno nužni za pružanje zahtijevanih veleprodajnih usluga (npr. postojeći dijelovi agregacijske i jezgrene mreže operatora u investicijskom modelu A¹ koji su potrebni za pružanje bitstream usluga na višim hijerarhijskim razinama).

Zahtijevani skup veleprodajnih usluga, kao i principe određivanja i kontrole veleprodajnih naknada, NP-ovi će morati specificirati tijekom pripreme projekta, unutar Plana razvoja širokopojsne infrastrukture (dalje: PRŠI).

2.1 Obvezni skup podržanih veleprodajnih usluga

ONP propisuje obvezni skup veleprodajnih usluga koji mora biti podržan u svim projektima unutar ONP-a. Obvezni skup veleprodajnih usluga ovisan je o primijenjenom infrastrukturnom i tehnološkom rješenju u projektima.

Popis obveznih veleprodajnih usluga strukturiran je sukladno mogućim tehnološkim rješenjima koja će biti primijenjena u projektima, uz uvažavanje postojećeg stanja na tržištu i interesa ostalih operatora za pristup novoizgrađenim mrežama.

Obvezne veleprodajne usluge² temelje se na popisu veleprodajnih usluga iz SDPŠM-a (Prilog II), odnosno veleprodajnim uslugama koje su propisane u sklopu regulatornih mjera od strane HAKOM-a. U slučaju da u budućem razdoblju provedbe ONP-a, u sklopu regulatornih mjera relevantnih za NGA mreže, budu propisane nove veleprodajne usluge, iste je potrebno uključiti u skup obveznih veleprodajnih usluga mreža izgrađenih uz potpore.

Sve obvezne veleprodajne usluge operatori su dužni pružati u razdoblju od najmanje 7 godina od trenutka u kojem mreža izgrađena uz potpore postane operativna³. Nakon proteka minimalnog razdoblja od 7 godina, odgovarajuće mjere veleprodajnog pristupa mogu biti zadržane ili izmijenjene, u slučaju da operator mreže bude proglašen operatorom sa značajnom tržišnom snagom (dalje: SMP operator), u okviru redovitih regulatornih analiza i mjera koje provodi HAKOM.

¹ ONP, str. 27.

² ONP, str. 38.-39.

³ SDPŠM, čl. 78g i 80a

U investicijskom modelu A, u kojem se operatoru mreže izgrađene uz potpore dozvoljava ponuda maloprodajnih usluga, veleprodajne usluge moraju biti dostupne barem 6 mjeseci prije nego što mreža postane operativna, u skladu s Preporukom Europske komisije o reguliranom pristupu NGA mrežama (s ciljem da operator mreže koji je ujedno i pružatelj usluga na maloprodajnom tržištu ne stekne prednost na maloprodajnom tržištu u odnosu na ostale operatore korisnike veleprodajnih usluga putem novoizgrađene NGA mreže).

Tablica 1. Popis obveznih veleprodajnih usluga u ONP-u

Tehnologija	Obvezne usluge veleprodajnog pristupa
FTTH	Pristup kabelskoj kanalizaciji/nadzemnoj mreži stupova i neosvijetljenim nitima (dark fibre) Izdvojeni pristup lokalnim potpetljama na temelju svjetlovodnih niti (na razini distribucijskog čvora) Izdvojeni pristup lokalnim petljama na temelju svjetlovodnih niti (P2P) VULA (P2MP) Bitstream (Ethernet razina) Bitstream (regionalna razina) Bitstream (nacionalna razina) Vidi napomene 1), 2), 3), 4) i 5) na kraju tablice
VDSL/FTTx	Pristup kabelskoj kanalizaciji / nadzemnoj mreži stupova i neosvijetljenim nitima (dark fibre) Izdvojeni pristup lokalnim potpetljama/petljama na temelju bakrene parice VULA Bitstream (Ethernet razina) Bitstream (regionalna razina) Bitstream (nacionalna razina) Vidi napomenu 1), 4), 5) i 6) na kraju tablice.
Bežične NGA tehnologije	Pristup antenskim stupovima Pristup kabelskoj kanalizaciji/nadzemnoj mreži stupova Pristup neosvijetljenim nitima (dark fibre)Bitstream Vidi napomenu 7) na kraju tablice
Kabelski NGA pristup (DOCSIS)	Pristup kabelskoj kanalizaciji/nadzemnoj mreži stupova Pristup neosvijetljenim nitima (dark fibre) Bitstream Vidi napomenu 8) na kraju tablice.
1) VULA usluge (Virtual Unbundled Local Access, hrv. virtualni izdvojeni pristup lokalnim petljama) u VDSL/FTTx i FTTH P2MP slučajevima tehnički odgovaraju usluzi bitstreama na DSLAM i OLT razini. U slučaju VDSL/FTTx mreža izgrađenih uz potpore, operator mreže je dužan VULA usluge ponuditi samo u slučaju da tehnički nije izvedivo pružanje usluga visokih brzina putem izdvojenog pristupa lokalnim potpetljama na temelju bakrene parice (npr. u slučaju primjene tehnike vektoriranja). 2) U slučaju projekata u kojima je izgrađena samo pasivna FTTH infrastruktura, operator mreže izgrađene uz potpore nije dužan pružati VULA usluge i usluge bitstreama (kao usluge na aktivnom sloju).	

- 3) Usluge izdvojenog pristupa lokalnim potpetljama na temelju svjetlovodnih niti odnose se na pristup svjetlovodnim nitima unutar svjetlovodne distribucijske mreže (na razini distribucijskog čvora), u skladu s Pravilnikom o svjetlovodnim distribucijskim mrežama [19]. Ako su distribucijski i MPoP čvorovi smješteni na istoj lokaciji, usluge izdvojenog pristupa lokalnim potpetljama na temelju svjetlovodnih niti podudarne su uslugama izdvojenog pristupa lokalnim petljama na temelju svjetlovodnih niti.
- 4) Usluge izdvojenog pristupa lokalnim petljama i potpetljama moraju uključivati i mogućnost najma primjerenog prostora za kolokaciju mrežne opreme drugih operatora.
- 5) Terminologija korištena za usluge bitstreama sukladna je HAKOM-ovoj terminologiji korištenoj u regulatornim mjerama za mjerodavno tržište br. 5.
- 6) Usluge izdvojenog pristupa lokalnim petljama i potpetljama, u slučaju VDSL/FTTx mreža izgrađenih uz potpore, odnose se na izdvojeni pristup dijelovima pristupne mreže temeljenim na bakrenim paricama koji se koriste za pružanje usluga visokih brzina.
- 7) Bitstream usluge u bežičnim NGA mrežama izgrađenim uz potpore odnose se na bitstream pristup na razini pristupne radijske mreže, bitstream pristup na višoj razini mreže (jezgrena mreža) te bitstream uslugu jednostavne preprodaje.
- 8) Bitstream usluge u kablskim NGA mrežama izgrađenim uz potpore odnose se na bitstream pristup na sloju pristupne mreže, bitstream pristup na višoj razini mreže (jezgrena mreža) te bitstream uslugu jednostavne preprodaje.

3 PRAVILA ODREĐIVANJA I NADZORA VELEPRODAJNIH NAKNADA

Ovim se poglavljem specificiraju pravila određivanja i naknadne kontrole veleprodajnih naknada tijekom provedbe projekta⁴. Svi NP-ovi dužni su se pridržavati navedenih pravila, te ista pravila moraju biti ugrađena u formalno-pravne ugovore sklopljene s operatorima mreža izgrađenih uz potpore, neovisno o primijenjenom investicijskom modelu. Pridržavanje navedenih pravila je uvjet da pojedinačni projekt bude odobren od strane NOP-a.

Postupak određivanja i nadzora veleprodajnih naknada obuhvaća i određivanje i nadzor pripadajućih uvjeta korištenja svih podržanih veleprodajnih usluga. Takvi uvjeti trebaju obuhvatiti tehničke specifikacije usluga i sučelja, detaljne specifikacije fizičkih lokacija i trasa izgrađene mreže, postupke podnošenja zahtjeva, utvrđivanja i otklanjanja smetnji te sve ostale komercijalne uvjete isporuke usluga.

NP-ovi su dužni sva relevantna pravila određivanja i naknadne kontrole veleprodajnih naknada i uvjeta specificirati već tijekom pripreme faze projekta (kroz PRŠI) te ih staviti na uvid svim potencijalnim partnerima u projektu tijekom javne rasprave⁵. Na taj način operatori mogu unaprijed precizno pripremiti svoje poslovne planove i predati kompetitivne ponude u postupku javne nabave (vrijedi za investicijske modele A i C).

U pravilu, vrijednosti veleprodajnih naknada i pripadajući uvjeti isporuke usluga u projektima trebali bi odgovarati vrijednostima i uvjetima isporuke istih ili usporedivih usluga u područjima u kojima operatori posluju pod uobičajenim tržišnim uvjetima, što obuhvaća i naknade i uvjete koji su propisani kroz regulatorne mjere HAKOM-a. Time se postavljaju jednaki uvjeti poslovanja za sve operatore na cijelom području Hrvatske i izbjegava situacija u kojoj bi u različitim područjima vrijedili različiti veleprodajni uvjeti.

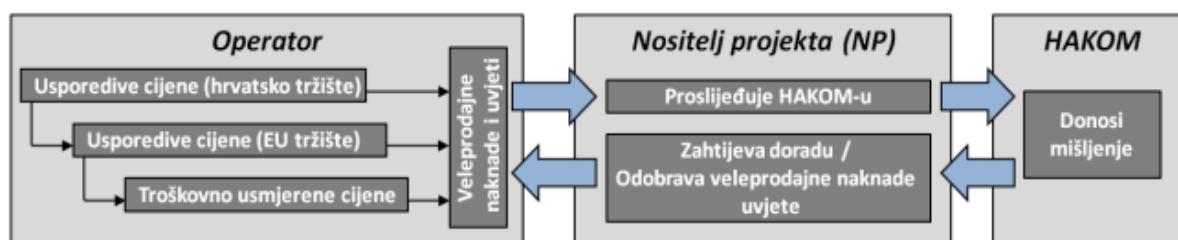
Okvirnim programom definira se obveza operatora mreže izgrađene uz potpore da predloži naknade i uvjete pristupa, u skladu s pravilima određenim u ONP-u. Kao dio ove obveze, mrežni operator dužan

⁴ Temeljem odredbi čl. 78h SDPŠM-a

⁵ Sukladno ONP-u, str. 31.-32.

je dostaviti prijedlog naknada i uvjeta pristupa HAKOM-u (uključujući detaljan opis metoda i/ili usporednih vrijednosti koje su primijenjene u izradi prijedloga), nakon čega će HAKOM dati svoje mišljenje na predložene naknade i uvjete. Po primitku HAKOM-ovog mišljenja, operator je dužan, ukoliko je to potrebno, uskladiti prvotno predložene veleprodajne naknade i uvjete prema primjedbama HAKOM-a. Nakon toga, ako su konačne veleprodajne naknade i uvjeti u potpunosti usklađeni s HAKOM-ovim primjedbama, NP-ovi smiju izdati konačno odobrenje predloženih veleprodajnih naknada i uvjeta operatora. Takvo odobrenje NP-ova predstavljat će preduvjet da mreže izgrađene uz potpore postanu operativne, odnosno da se putem istih mogu pružati usluge.

U nastavku je detaljnije objašnjen postupak određivanja veleprodajnih naknada i pripadajućih uvjeta u projektima [Slika 1] i [Slika 2].

Slika 1. Postupak određivanja veleprodajnih naknada i uvjeta u projektima

Operator mreže izgrađene uz potpore (neovisno o primijenjenom investicijskom modelu u projektu), predlaže naknade i uvjete pristupa za sve veleprodajne usluge koje će imati u ponudi (uz obvezne veleprodajne usluge, prijedlogom je potrebno obuhvatiti i sve ostale veleprodajne usluge koje će biti podržane na mreži izgrađenoj uz potpore). Naknade moraju biti određene primjenom sljedećih metoda:

- metodom usporedivih cijena (engl. *benchmarking*), s obzirom na iste ili usporedive usluge koje se nude na ostalim područjima u Hrvatskoj u kojima operatori posluju pod uobičajenim tržišnim uvjetima, uključujući i usluge koje pružaju SMP operatori i čije su cijene određene kroz regulatorne mjere HAKOM-a. S obzirom da je HT operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji i tržištu veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište⁶ usporedbu je potrebno vršiti prema trenutno važećim Standardnim ponudama HT-a za gore navedena tržišta;
- u slučaju da se iste ili usporedive usluge ne pružaju u Hrvatskoj, metodu usporednih cijena potrebno je primijeniti s obzirom na iste ili usporedive usluge u državama EU-a, pri čemu valja voditi računa o svim razlikama i specifičnostima hrvatskog tržišta u odnosu na tržišta ostalih država EU-a;
- u slučaju da naknade nije moguće odrediti metodom usporedivih cijena prema istim ili usporedivim uslugama u Hrvatskoj i državama EU-a, naknade je potrebno odrediti primjenjujući principe troškovne usmjerenosti, što može uključivati sve povezane metode, prema pravilima i s parametrima koje primjenjuje HAKOM u postupcima izračuna troškovno usmjerenih naknada.

⁶ Sukladno Preporuci EK 2014/710/EU

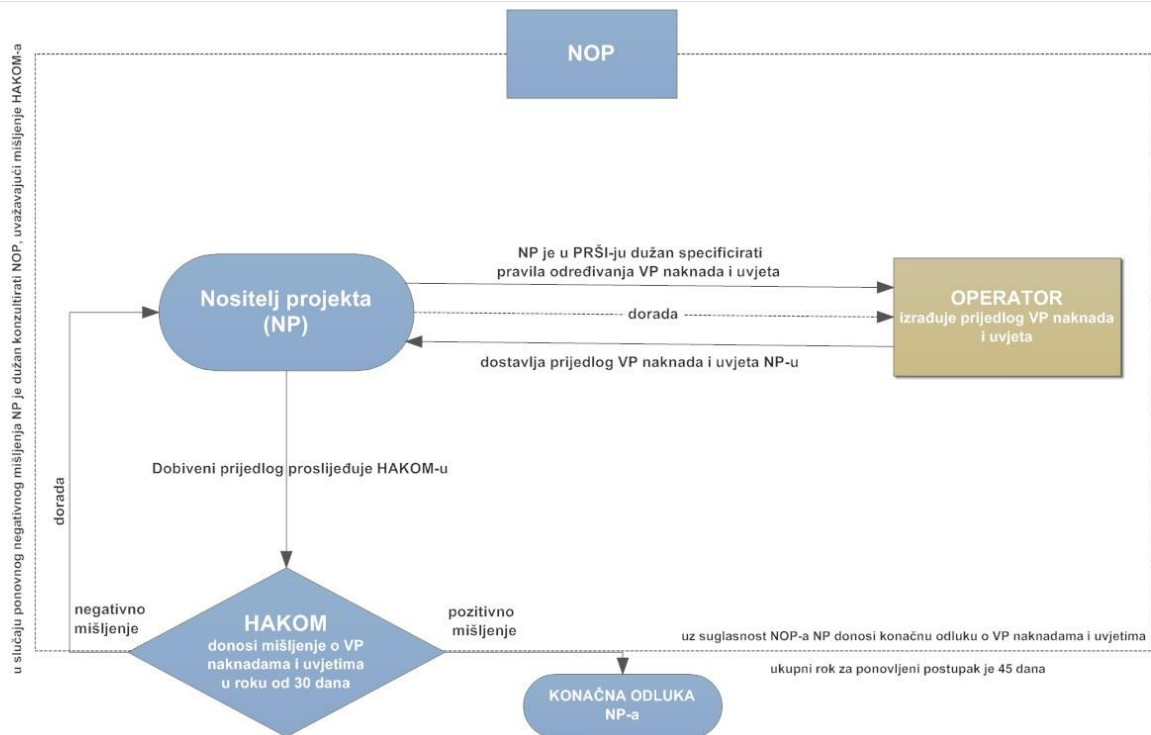

Prije početka operativnog rada mreža građenih uz potpore, operatori mreža moraju ishoditi odobrenje veleprodajnih uvjeta i naknada.

Nadalje, NP je dužan prijedlog operatora proslijediti HAKOM-u. U roku od najviše 30 dana, HAKOM donosi mišljenje na predložene naknade i uvjete te ga dostavlja NP-u. U slučaju negativnog mišljenja HAKOM-a, tj. ako HAKOM smatra da je primijenjena metoda određivanja naknada i/ili pripadajućih uvjeta pružanja usluga neodgovarajuća i da može značajno narušiti tržišno natjecanje, NP je dužan vratiti prijedlog operatoru na doradu. U tom slučaju HAKOM također može u svom mišljenju sugerirati operatoru alternativnu metodu ili primjenjiv skup usporedivih vrijednosti za određivanje naknada i/ili predložiti primjenu alternativnih uvjeta pružanja usluga. Nakon dorade, operator je dužan prijedlog ponovo dostaviti NP-u, koji ga treba proslijediti HAKOM-u. U slučaju da HAKOM ponovo donese negativno mišljenje, NP je dužan konzultirati se s NOP-om te, uvažavajući mišljenje HAKOM-a, uz suglasnost NOP-a, donijeti konačnu odluku o naknadama i uvjetima pružanja veleprodajnih usluga na mreži izgrađenoj uz potpore. Temeljem konačne odluke NP-a određene naknade i uvjeti smatraju se obveznim za operatora mreže izgrađene uz potpore.

Gore opisani ponovljeni postupak podnošenja prijedloga operatora o naknadama i uvjetima treba biti završen u roku od najviše 45 dana od trenutka kada NP zaprimi dorađeni prijedlog od operatora na sljedeći način:

HAKOM je dužan donijeti mišljenje u roku od najviše 30 dana od trenutka zaprimanja dorađenog prijedloga od NP-a. U slučaju negativnog mišljenja HAKOM-a o dorađenom prijedlogu, konzultacije između NP-a i NOP-a, uključujući i NOP-ov pristanak na veleprodajne naknade i uvjete, moraju biti završene u roku od 15 dana od primitka HAKOM-ovog mišljenja. U svim ostalim slučajevima u kojima NP zaprimi pozitivno mišljenje od HAKOM-a (ili nakon prve dostave prijedloga ili nakon dorade), NP smije odobriti veleprodajne naknade i uvjete za pristup mreži izgrađenoj uz potpore. NP nikako ne smije odobriti veleprodajne naknade i uvjete ukoliko prethodno nije pribavljeno pozitivno mišljenje HAKOM-a; ili, u slučaju negativnog mišljenja HAKOM-a na dorađeni prijedlog, NP ne smije odobriti veleprodajne naknade i uvjete bez pristanka NOP-a.

Slika 2. Postupak odobravanja veleprodajnih naknada i uvjeta u projektima

Odobrene veleprodajne naknade i sve pripadajuće uvjete operator je dužan formalno navesti u javno dostupnom dokumentu, koji odgovara standardnoj ponudi za veleprodajni pristup mreži izgrađenoj uz potpore. Operatori mreža građenih uz potpore dužni su podatke o veleprodajnim uvjetima pristupa mreži dostaviti NOP-u kao standardnu ponudu. NOP će na svojim mrežnim stranicama objaviti te podatke. Operatori su dužni objaviti izmijenjene standardne ponude prilikom promjena veleprodajnih uvjeta pristupa mreži.

Nakon inicijalnog odobrenja veleprodajnih naknada i uvjeta, isti moraju biti redovito naknadno provjeravani u svakom projektu. To je potrebno kako bi se obuhvatile sve promjene na tržištu, prvenstveno s obzirom na promjene veleprodajnih naknada i uvjeta u komercijalnim područjima, uključujući i promjene reguliranih naknada i uvjeta SMP operatora. Postupak naknadne provjere mora biti proveden najmanje svakih godinu dana, računajući od trenutka inicijalnog odobrenja veleprodajnih naknada i uvjeta. Sukladno odredbama SDPŠM-a o trajanju obveze pružanja veleprodajnih usluga, postupke naknadnih provjera potrebno je provoditi u razdoblju od najmanje 7 godina za sve veleprodajne usluge. Po isteku tog sedmogodišnjeg razdoblja, naknade i uvjete za usluge pristupa pasivnoj infrastrukturi (kabelskoj kanalizaciji, nadzemnoj mreži stupova, neosvijetljenim nitima, vanjskim kabinetima) treba i dalje provjeravati, budući da se te veleprodajne usluge moraju pružati bez vremenskog ograničenja. Postupke naknadne provjere dužni su pokrenuti NP-ovi. Sam postupak naknadne provjere treba biti proceduralno identičan prethodno opisanom postupku inicijalnog odobrenja naknada i uvjeta. Postupak naknadne provjere mora biti proveden i u slučajevima u kojima operatori mreža izgrađenih uz potpore smatraju da nema potrebe mijenjati naknade i uvjete pristupa, što treba biti verificirano od strane HAKOM-a.

Temeljem Zakona o elektroničkim komunikacijama (dalje: ZEK), sve sporove vezane za pristup mrežama izgrađenim uz potpore u sklopu ONP-a, rješavat će HAKOM.

4 ZAKLJUČAK

Ove smjernice bi trebale olakšati kreiranje veleprodajnih naknada. U njima se navode elementi i činjenice na koje treba osobito obratiti pozornost, a time ih i posebno obraditi. Ovim se smjericama također daju upute o načinu i fazama procesa predlaganja i odobravanja veleprodajnih naknada zajedno s pripadajućim rokovima te se upućuje na odgovorne institucije.